

Обрађивач: Odjeljenje za razvoj i međunarodne projekte

AKCIONI PLAN OBRAZOVANJA I ZAPOŠLJAVANJA GRADA GRADIŠKA ZA PERIOD 2021-2022. GODINE

Gradiška, avgust 2021. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. USKLAĐENOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA GRADA GRADIŠKA.....	4
3. CILJEVI I PRIORITETI AKCIONOG PLANA	5
4. METODOLOGIJA IZRADE AKCIONOG PLANA OBRAZOVANJA I ZAPOŠLJAVANJA.....	5
5. OPŠTI PODACI	6
5.1. Geografske karakteristike i saobraćajna povezanost	6
5.2. Demografske karakteristike	8
6. PRIVREDA GRADA GRADIŠKA.....	10
6.1. Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišci prema području djelatnosti	10
6.2. Spoljnotrgovinska razmjena grada Gradiška za period 2015-2020. godine (u milionima KM)	11
7. ANALIZE TOKOM IZRADE AKCIONOG PLANA	13
8. STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA.....	15
8.1. Prosječan broj zaposlenih lica na teritoriji grada Gradiška	15
8.2. Struktura nezaposlenih lica.....	16
8.2.1. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih	16
8.2.2. Starosna struktura nezaposlenih	17
8.2.3. Kategorije teže zapošljivih lica	18
8.2.4. Neformalna zaposlenost i anketna stopa nezaposlenosti	19
9. OBRAZOVNI PROCES U GRADU GRADIŠKA	20
9.1. Karakteristike obrazovnog procesa.....	20
9.2. Obrazovanje odraslih.....	20
9.3. Obrazovni sistem grada Gradiška.....	23
9.3.1. Kvantitativna analiza učenika na teritoriji grada Gradiška	23
9.3.2. Analiza ankete završnih razreda srednjih škola na teritoriji grada Gradiška	26
10. ANALIZA LOKALNE EKONOMSKE SITUACIJE	27
10.1. Analiza prerađivačke industrije	30
10.2. Analiza potreba za radnom snagom na lokalnom tržištu rada.....	31
11. MJERE AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA U GRADA GRADIŠKA ZA PERIOD 2021- 2022. GODINE.....	32
12. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA U PRIVREDI I NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA...	43
Pregled grafikona	43
Pregled tabela	43

1. UVOD

Akcioni plan obrazovanja i zapošljavanja Grada Gradiška za period 2021-2022. godine (u daljem tekstu Akcioni plan), predstavlja instrument za aktivno provođenje politika iz pomenute dvije oblasti. Akcionim planom se utvrđuju polazne osnove, definišu prioritete, ciljevi i utvrđuju mjere aktivne politike obrazovanja i zapošljavanja putem kojih će se postavljene ciljevi realizovati u zadanom vremenskom okviru.

Izradu Akcionog plana provodi Savjet za obrazovanje i zapošljavanje Grada Gradiška, kojeg je imenovao Gradonačelnik, a koji se sastoji od predstavnika Gradske uprave, Zavoda za zapošljavanje, privrednika, inspekcije i obrazovnih institucija, uz tehničku pomoć Odjeljenja za razvoj i međunarodne projekte, Gradske uprave grada Gradiška.

Osnov za utvrđivanje Akcionog plana predstavlja republički Akcioni plan i Strategija razvoja grada Gradiška za period 2019-2027. godine.

Tržište rada u gotovo svim lokalnim zajednicama u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini nalazi se u složenoj situaciji, prije svega po pitanju kvantitativne i kvalitativne neusklađenosti između ponude i tražnje za radnom snagom. U okviru tržišta rada prisutna je strukturna nezaposlenost. Naime, nedostaci vještina i njihova neprilagođenost potrebama na tržištu rada često su jedan od razloga nezaposlenosti u određenim, granama industrije i među socijalno isključenim društvenim grupama. Neusklađenost pojedinih segmenata obrazovnog procesa sa potrebama privrede, također dovodi do pojave strukturne nezaposlenosti.

Veliki broj opština i gradova probleme po pitanju nezaposlenosti pokušava riješiti putem odgovarajućih pojedinačnih instrumenata. Najčešći vid instrumenata lokalnih zajednica predstavljaju razne vrste podsticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje, kao i podsticaja poslodavcima, bilo da se radi o direktnoj finansijskoj podršci ili podsticajima u vidu nabavke odgovarajućih osnovnih sredstava koja će indirektno dovesti do novih zapošljavanja.

Kako bi se na efikasniji način upravljalo tržištem rada i obrazovnim procesima, Grad Gradiška je osnovao Savjet za obrazovanje i zapošljavanje. Savjet čine članovi sljedećih institucija i organizacija: Odjeljenje za razvoj i međunarodne projekte, Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti, "Tikt manufaktura" d.o.o., "PMP Jelšingrad-fabrika mašina" a.d., "Nova Dipo" d.o.o., "Prima ISG", "Hakadeš" d.o.o., Biro za zapošljavanje Gradiška, Gimnazija Gradiška, Tehnička škola Gradiška, Srednja stručna i tehnička škola Gradiška i Inspekcija rada. Savjet treba da izradi Akcioni plan koji će analizirati trenutne tokove nezaposlenih radnika na Zavodu za zapošljavanje i obrazovne procese koji trenutno prate lokalnu privredu, te na kraju, predložiti mjere aktivne politike, kojim bi se što je moguće više smanjio jaz između ponude radne snage i potreba gradiške privrede.

2. USKLAĐENOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA GRADA GRADIŠKA

Krajem 2018. godine izrađena je i usvojena nova Strategija razvoja grada Gradiška za period 2019 - 2027. godine, kojom su definisani strateški fokusi i ciljevi razvoja, kao i programi projekti i mjere za njihovo ostvarivanje. Razvoj lokalne zajednice usmjeren je u tri najvažnija aspekta: ekonomski, društveni i zaštitu životne sredine. Strateškim usmjerenjem grada Gradiška prepoznati su značaj i važnost radne snage kroz strateški cilj 1: "Povećana zaposlenost i dodatna vrijednost u privredi Gradiške jačanjem njene konkurentnosti i veza sa firmama iz Evropske unije" kao i kroz sektorski cilj ekonomskog razvoja 1.3: „Unaprijeđen kvalitet i ponuda radne snage, koja ide u susret potrebama rastuće privrede omogućavajući veće i kvalitetnije zapošljavanje u privatnom sektoru“. Na osnovu navedenog vidljiva je orijentacija prema tržištu radne snage, iz čega proizilazi direktna veza ovog akcionog plana sa važećom Strategijom razvoja Grada Gradiška.

Razvoj grada Gradiška za period do 2027. godine biće vođen vizijom G+3E - "Gradiška 2030. godine: od geografske, do ekonomske, edukacijske i ekološke blizine Evropske unije".¹ koja je definisana Strategijom razvoja.

Ostvarenje strateških ciljeva i njihov uticaj na razvoj Gradiške pratiće se putem indikatora prikazanih u tabeli 1.

(Tabela 1)

Strateški ciljevi:	Indikatori
1. Povećana zaposlenost i dodatna vrijednost u privredi Gradiške , jačanjem njene konkurentnosti i veza sa firmama iz EU	1.1. Rast broja zaposlenih u privredi (uključujući i turizam, poljoprivredu i samostalne radnje) 1.2. Rast dobiti privrednih subjekata 1.3. Rast bruto plata u privredi
2. Poboljšan kvalitet života za stanovništvo Gradiške , unapređivanjem postojećih i stvaranjem novih javnih usluga, posebno za mlade i starije osobe	2.1. Rast zadovoljstva stanovnika kvalitetom života u Gradišci 2.2. Povećana dostupnost (broj korisnika) javnih usluga i mjera podrške 2.3. Poboljšavanje trendova migracija i prirodnog priraštaja
3. Unapređena zaštita životne sredine i zaštita od nepogoda	3.1. Smanjenje stepena zagađenja zemljišta i podzemnih voda 3.2. Smanjenje šteta od prirodnih nepogoda

¹ Strategija razvoja grada Gradiška za period od 2019. do 2027. godine (str. 64)

Na osnovu ovako postavljenih strateških ciljeva, uočava se da su u vrhu prioriteta oblasti obrazovanja i zapošljavanja u Gradišci, čijom realizacijom će se obezbijediti smanjenje nezaposlenosti, zadržavanje radne snage (prvenstveno stručne radne snage), rast produktivnosti, povećanje ponude radne snage u skladu sa potrebama privrede.

3. CILJEVI I PRIORITETI AKCIONOG PLANA

Izrada Akcionog plana obrazovanja i zapošljavanja podrazumijeva participaciju ključnih institucija i organizacija koje djeluju na lokalnom nivou. Zbog kompleksnosti rješavanja problema strukturne nezaposlenosti, Savjet za obrazovanje i zapošljavanje će, u skladu sa svojim zadacima, nastaviti raditi na unapređenju uslova na lokalnom tržištu rada u toku, ali i nakon implementacije mjera koje proizađu iz ovog Akcionog plana. Iz tog razloga kreirani su sljedeći dugoročni ciljevi čija realizacija će biti potpomognuta ovim Akcionim planom:

- Jačanje svijesti o značaju profesionalne orijentacije u osnovnim školama;
- Usklađivanje obrazovnih procesa sa potrebama privrede, kroz jasno izražene interese poslodavaca;
- Održavanje sajмова obrazovanja i zapošljavanja;
- Kreiranje baze podataka o stvarno nezaposlenim licima, koji žele započeti radni angažman u prijavljenoj stručnoj spremi;
- Podizanje kvaliteta radne snage koju proizvode škole;
- Smanjenje opšte stope neaktivnosti i povećanje stope zaposlenosti;
- Jačanje svijesti o preduzetništvu i podsticanje samozapošljavanja;
- Jačanje uloge Biroa za zapošljavanje i Kluba za traženje posla;
- Olakšanje pristupa tržištu za ranjive grupe i
- Podizanje nivoa svijesti o rodnoj ravnopravnosti.

4. METODOLOGIJA IZRADE AKCIONOG PLANA OBRAZOVANJA I ZAPOŠLJAVANJA

Izrada Akcionog plana inicirana je od strane Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška. Savjet je u okviru jasno definisanih aktivnosti učestvovao u pripremi i izradi Akcionog plana, dok je analitički i tehnički dio uradilo Odjeljenje za razvoj i međunarodne projekte Gradske uprave grada Gradiška.

Akcioni plan za period 2021 - 2023. godine pripremljen je u skladu sa metodologijom upravljanja lokalnim tržištem rada. Metodologija podrazumijeva provođenje analiza koje se mogu implementirati i analizirati nezavisno jedna od druge i mogu ih provoditi lokalne zajednice bez obzira da li su osnovale Savjet ili ne.

Izrada Akcionog plana obrazovanja i zapošljavanja Grada Gradiška za period 2021 - 2023. godine, pored Strategije razvoja grada Gradiška za period 2019-2027. godine, bazirana je i na:

- **Akcionom planu zapošljavanja Vlade Republike Srpske za 2021. godinu;**
- **Strategiji zapošljavanja Republike Srpske**
- **Preporukama Savjeta Evropske unije** o integrisanju dugoročno nezaposlenih lica na tržište rada, kao i činjenici da dugoročna nezaposlenost predstavlja jednu od ključnih prepreka radno-socijalnoj integraciji nezaposlenih lica i utiče na zastarjevanje znanja, vještina i kompetencija.
- **Evropskom stubu socijalnih prava**, čiji je cilj jačanje pravnih tekovina EU u oblasti socijalne zaštite i građanskih prava. Evropskim stubom socijalnih prava definisane su tri bazične kategorije, a to su:
  - jednake mogućnosti i pristup tržištu rada,
  - dinamična tržišta rada i pravedni uslovi rada, i
  - javna podrška, socijalna zaštita i inkluzija.
- **Smjernicama za politike zapošljavanja država članica EU.**

5. OPŠTI PODACI

5.1. Geografske karakteristike i saobraćajna povezanost

Grad Gradiška se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Teritorija grada je smještena između 44° 56' 24" i 45° 14' 18" sjeverne geografske širine i 16° 54' 16" i 17° 27' 39" istočne geografske dužine. Granične jedinice lokalne samouprave iz Republike Srpske su Banja Luka, Kozarska Dubica, Laktaši, Prijedor i Srbac. Sjeverna granica grada Gradiška (rijeka Sava) ujedno predstavlja i državnu granicu sa Republikom Hrvatskom i Evropskom unijom.

Površina grada Gradiška iznosi 761,65 km², čime učestvuje u površini RS sa oko 3%, a BiH sa oko 1,5%. Prostor grada Gradiška je oduvijek imao izuzetan saobraćajno – geografski položaj, što je vidljivo iz činjenice da su se preko ove teritorije ukrštala dva magistralna rimska puta. U današnje vrijeme grad Gradiška je jedina jedinica lokalne samouprave u RS i BiH na čijoj teritoriji, ili u njenoj neposrednoj blizini, postoje potencijali za obavljanje četiri vida transporta (drumski, željeznički, vodni i vazdušni). Izgradnjom autoputa Banja Luka – Gradiška 2011. godine i autoputa Banja Luka – Doboj 2018. godine, osnažena je pozicija grada koji predstavlja vrata RS i BiH ka Evropskoj uniji, dok će završetkom izgradnje mosta preko rijeke Save, Gradiška dobiti maksimalni saobraćajni značaj. Na ovaj način grad Gradiška i čitav zapadni dio RS i BiH će ostvariti direktnu vezu najvišeg putnog ranga - autoput Beograd – Zagreb (E70) preko spoja Okučani, odnosno na Evropski koridor 10.

Na području grada Gradiška mogu se izdvojiti dvije osnovne reljefne cjeline: akumulativna nizija Lijeve polje i Posavine, te fluvijalno - denudaciono niskogorje istočne Prosare i sjeveroistočne Kozare. Nizijski reljef do 200 m čini oko tri četvrtine površine, dok je planinski reljef iznad 500 m zastupljen sa svega oko 4% u ukupnoj površini grada.

Umjereno-kontinentalna klima dominira većim dijelom prostora grada. Srednja godišnja

temperatura vazduha na meteorološkoj stanici Gradiška iznosila je 10,9 °C u periodu 1951 - 2003. U 2016. i 2017. godini ova temperatura na istoj stanici prelazi 12 °C. U priobalju rijeke Save u toku godine se u prosjeku izlučuje 900 – 1.000 mm padavina, dok se u okolnim planinskim predjelima godišnje izlučuje 1.000 – 1.300 mm vodenog taloga. Prema A1B scenariju klimatskih promjena² na prostoru grada Gradiška u periodu 2001 - 2030, u odnosu na period 1961 - 1990, očekuje se porast prosječne godišnje temperature vazduha za 0,9 – 1 °C, kao i smanjenje prosječne godišnje količine padavina za 5%.

Veći dio grada Gradiška pripada neposrednom slivu rijeke Save, dok se jugoistočni dio odvodnjava prema rijeci Vrbas.

Struktura korišćenja zemljišta prema CORINE LAND COVER 2012³ pokazuje da poljoprivredno zemljište ima dominantno učešće sa 49.340,44 ha ili 64,78%.

Šumsko zemljište zauzima 25.019,33 ha ili 32,85 %, dok na vodno zemljište otpada 698,65 ha ili 0,92%. Ostatak od 1.106,29 ha ili 1,45% čini neplodno zemljište (građevinsko zemljište - naselja, privredne zone, saobraćajne površine, rudno zemljište i slično).

U okviru poljoprivrednog zemljišta kao najznačajnijeg gradskog prirodnog resursa dominiraju oranice i kultivisano zemljište sa oko 77%. Udio voćnjaka sa 1,65 % od ukupne površine grada Gradiška je znatno iznad prosjeka RS i BiH.

Prema podacima iz katastarskog operata poljoprivredno zemljište zauzima 50.383 ha ili 66,15%, šumsko zemljište 20.877 ha ili 27,41%, dok na neplodno zemljište otpada 4.904 ha ili 6,44%.

Prema podacima iz istog izvora, u strukturi poljoprivrednog zemljišta dominiraju oranice sa 37.311 ha ili 74,05 %, dok voćnjaci zauzimaju čak 2.228 ha ili 4,42 %.

Udaljenost od glavnih centara

(Tabela 2.)

Banja Luka	52 km
Sarajevo	271 km
Beograd	279 km
Zagreb	136 km
Budimpešta	420 km
Beč	469 km
Trst	371 km
Minhen	682 km

² Međuvladin panel za klimatske promjene (IPCC) je u posebnom izvještaju o scenarijima emisija (SRES) definisao različite scenarije od kojih se A1B odnosi na projekciju uravnoteženog razvoja svih izvora

³ Podaci o zemljinom pokrivaču sa stanjem 2012. godine, sačinjeni u okviru CORINE programa (koordinacija informacija o čovjekovoj okolini) programa iniciranog od Evropske agencije za zaštitu okoliša.

Udaljenost od ključnih saobraćajnica	(Tabela 3.)
Autoput Gradiška- Banja Luka	1 km
Autoput Zagreb- Beograd	12 km
Željeznički terminal Banja Luka	52 km
Panevropski željeznički koridor 10 (Zagreb-Beograd)	14 km
Međunarodni aerodrom Banja Luka	26 km
Međunarodni aerodrom Sarajevo	273 km
Međunarodni aerodrom Tuzla	195 km
Međunarodni aerodrom Beograd	265 km
Riječna luka Brčko	172 km
Luka Split	304 km
Luka Ploče	347 km

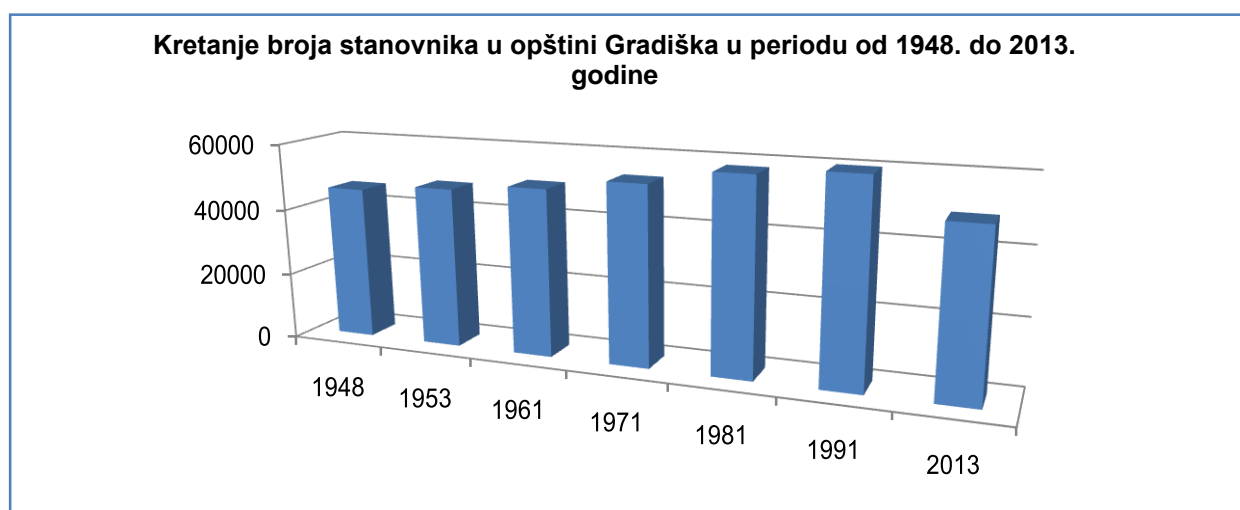
5.2. Demografske karakteristike

Prema konačnim rezultatima Popisa stanovništva u RS 2013. godine na području grada Gradiška živi 49.196 stanovnika u 16.939 domaćinstava, što predstavlja sedmu jedinicu lokalne samouprave po populacionoj veličini.

Prosječna veličina domaćinstva je 2,9 stanovnika, što je iznad prosjeka RS. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku od sredine 2019. godine, broj stanovnika na teritoriji grada Gradiška je smanjen i procjenjuje se na 47.491 stanovnika.

Na prostoru grada Gradiška u periodu 1948 – 1991, broj stanovnika je neprekidno rastao, te je 1991. godine iznosio 59.974. U ovaj broj je uključeno i stanovništvo koje je živjelo u inostranstvu (4.087 stanovnika), tako da je realan populacioni pad u periodu 1991 – 2013 iznosio oko 12%.

Grafikon 1

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Broj stanovnika u JLS koje graniče sa gradom Gradiška

(Tabela 4)

Gradiška	49.196
Banja Luka	180.053
Srbac	16.933
Kozarska Dubica	20.681
Laktaši	34.210
UKUPNO	301.073

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske⁴

---

⁴ Republički zavod za statistiku Republike Srpske, rezultati popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u Republici Srpskoj 2013. godine.

6. PRIVREDA GRADA GRADIŠKA

6.1. Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišci prema području djelatnosti

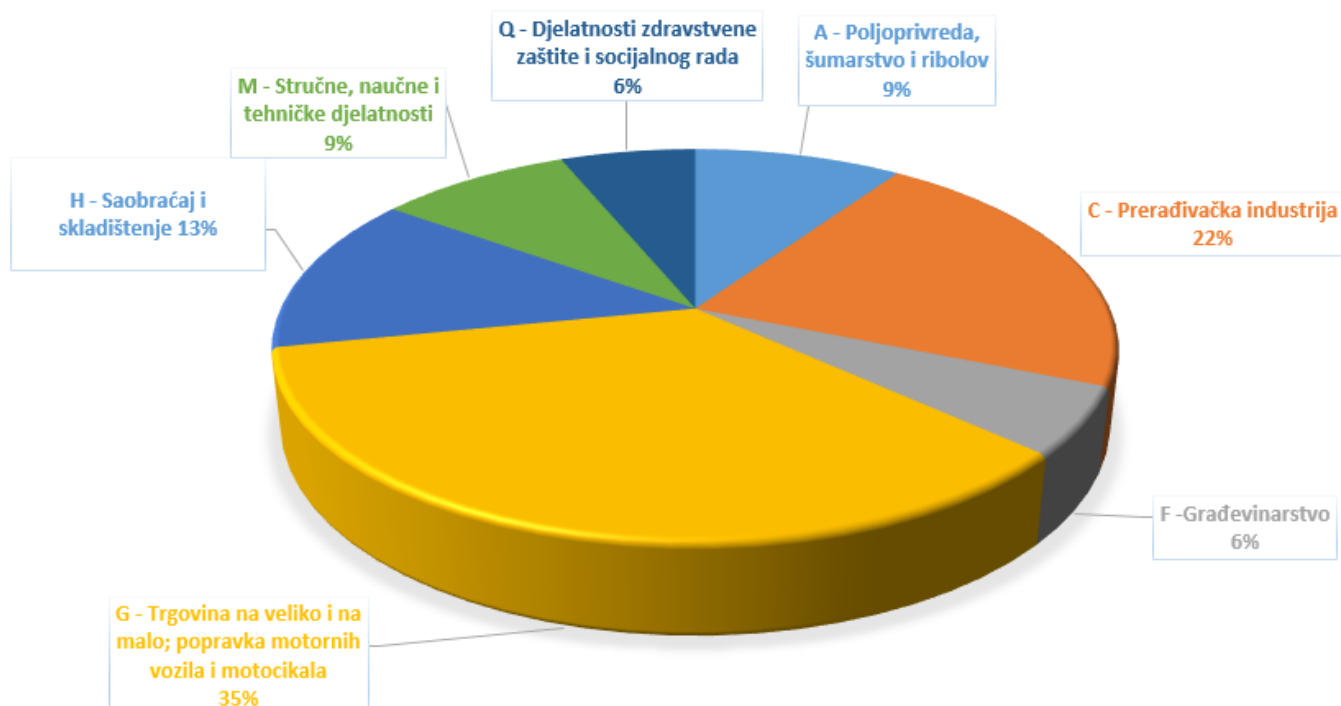
Prema Uredbi o klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske postoji ukupno 21 područje djelatnosti. Privredna društva sa sjedištem u Gradišci, koja su predala završni račun APIF-u⁵ za 2020. godinu, poslovala su u ukupno 18 područja djelatnosti. Pored 503 aktivnih privrednih društava sa sjedištem u Gradišci, na području Gradiške aktivno je i oko 500 izdvojenih jedinica poslovnih subjekata sa područja Gradiške i drugih lokalnih zajednica.

Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišci prema području djelatnosti (Tabela 5)

Br.	Područje djelatnosti	2019	2020	% za 2020
1	A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	42	43	8,55%
2	B - Vađenje ruda i kamena	2	2	0,40%
3	C - Prerađivačka industrija	104	98	19,48%
4	D - Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	4	4	0,80%
5	E - Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije (remedijacije) životne sredine	4	4	0,80%
6	F -Građevinarstvo	29	25	4,97%
7	G - Trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala	161	158	31,41%
8	H - Saobraćaj i skladištenje	59	59	11,73%
9	I - Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hrane; hotelijerstvo i ugostiteljstvo	5	6	1,19%
10	J - Informacije i komunikacije	10	11	2,19%
11	K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1	1	0,20%
12	L - Poslovanje nekretninama	4	4	0,80%
13	M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	37	40	7,95%
14	N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	7	5	0,99%
15	O - Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	0	0	0,00%
16	P - Obrazovanje	5	5	0,99%
17	Q - Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog rada	25	28	5,57%
18	R - Umjetnost, zabava i rekreacija	3	3	0,60%
19	S - Ostale uslužne djelatnosti	6	7	1,39%
Ukupno		508	503	100,00%

⁵ Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF) - Izvještaj za 2020. godinu.

NAJDOMINANTNIJA PODRUČJA DJELATNOSTI

Izvor: Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF) - Izvještaj za 2020. godinu.

62. Spoljnotrgovinska razmjena grada Gradiška za period 2015-2020. godine (u milionima KM)

(Tabela 6)

Podatak / godina	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Izvoz	178,3	210,7	272,8	295,8	275,7	318,9
Uvoz	177,9	215,3	263,8	285,1	286,6	292,2
Obim spoljnotrgovinske razmjene	356,2	425,9	536,6	580,9	562,3	611,1
Pokrivenost uvoza izvozom (spoljnotrgovinski deficit/suficit)	100,2 %	97,8 %	103,4 %	103,8%	96,2%	109,1%

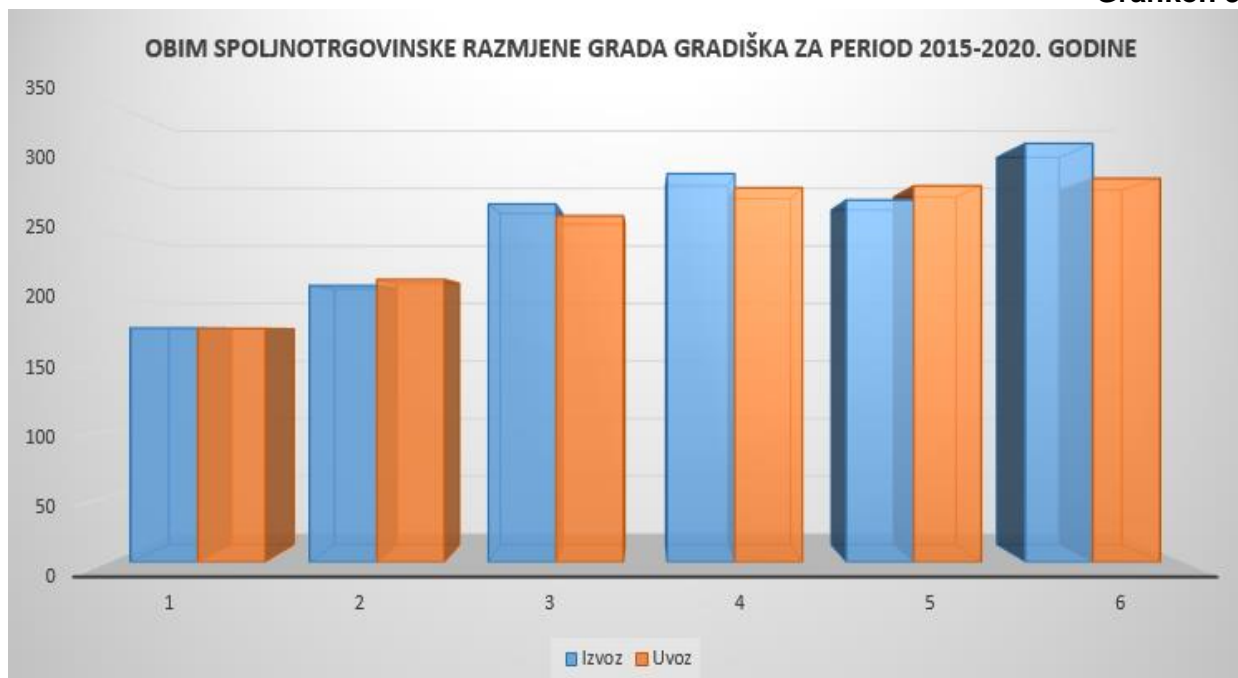
Izvor: Područna privredna komora Banja Luka⁶

Iz tabelarnog prikaza spoljnotrgovinske razmjene privrede grada Gradiška vidljivo je da se pokrivenost uvoza izvozom u posmatranom periodu (2015-2020. godine) kreće oko 100%, što je daleko iznad prosjeka Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Pomenuti podatak pokazuje da je privreda grada Gradiška izvozno orijentisana privreda.

⁶ Privredna kretanja u Republici Srpskoj i na području Komore Banja Luka za period januar-decembar 2020. godine

Isto tako, uočava se da je u posmatranom periodu dolazilo do rasta izvoza, ali i rasta uvoza, što pokazuje kompatibilnost dvije posmatrane kategorije.

Grafikon 3

Grafički je prikazan obim spoljnotrgovinske razmjene grada Gradiška za period 2015-2020. godine. Važno je istaći da je grad Gradiška druga JLS po izvozu, a treća po uvozu na području Područne privredne Komore Banja Luka, koja broji 21 JLS.

7. ANALIZE TOKOM IZRADE AKCIONOG PLANA

U toku pripreme i izrade Akcionog plana obrazovanja i zapošljavanja korišćene su sljedeće analize:

- **Analiza stanja u privredi grada Gradiška**

Gradska uprava je obezbijedila potrebne podatke o poslovanju poslovnih subjekata za 2020. godinu sa područja grada Gradiška. Pri izradi ove analize korišteni su zvanični izvještaji Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banja Luka u RS (APIF). Dobijene podatke je obradio Savjet za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška, uz tehničku asistenciju Odjeljenja za razvoj i međunarodne projekte. Svrha analize lokalnih privrednih trendova je identifikacija djelatnosti koje su nosioci zapošljavanja u gradu Gradiška.

- **Kadrovska analiza potreba lokalne privrede**

U ovoj analizi su korišteni dostupni podaci iz analize ankete poslovnih subjekata koja je rađena za 2020. godinu, na uzorku od 50 privrednih subjekata iz različitih djelatnosti sa područja grada Gradiška. Iz navedene analize moguće je dobiti sve neophodne podatke u vezi identifikacije kompanija koje imaju potrebu za radnom snagom, ali i utvrditi eventualne disproporcije i odstupanja po ovom pitanju.

- **Analiza opredjeljenja učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola**

Analiza lokalnog obrazovnog sistema obuhvatila je osnovne i srednje škole i ustanove za obrazovanje odraslih. Korišteni su podaci Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti Grada Gradiška i Zavoda za obrazovanje odraslih Republike Srpske. U ovoj analizi je prikazan lokalni srednjoškolski sistem obrazovanja i dostupni programi obrazovanja odraslih. Takođe, korišćeni su i podaci o opredjeljenju učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola, vezanim za upis i njihove daljnje korake po pitanju obrazovanja. Isto tako, prikazana je i struktura zanimanja završnih razreda srednjih škola koja se evidentiraju na evidencijama Zavoda za zapošljavanje RS - Biro Gradiška. Analiza će pokazati da li se dio potreba poslovnih subjekata može zadovoljiti iz redovnog obrazovanja, te kakva je percepcija učenika osnovnoškolskog obrazovanja, kad je u pitanju opredjeljenje za upis u srednje škole.

- **Strukturna analiza nezaposlenih lica**

Zavod za zapošljavanje Republike Srpske-Biro Gradiška dostavio je sve raspoložive podatke o stanju na evidenciji, te broju i strukturi nezaposlenih lica koja aktivno traže posao. Svrha ove analize je sagledati mogućnosti zadovoljavanja potreba za radnom snagom koja se nalazi na evidenciji Biroa Gradiška. U analizi nezaposlenih lica korišćeni su i podaci Zavoda za statistiku BiH o anketnoj stopi nezaposlenosti, kao i podaci o neformalnoj zaposlenosti, koji daju jasniju i realniju sliku o stanju na tržištu rada u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini. Analizom će biti obuhvaćene i teže zapošljive kategorije stanovništva, koje zbog objektivnih okolnosti teže pronalaze zaposlenje.

- **Analiza perspektivnih zanimanja i vještina**

Kako se upravljanje lokalnim tržištem rada ne bi baziralo samo na procjenama lokalnih privrednih društava i preduzetnika, u proces identifikacije je potrebno uključiti i subjekte angažovane u specifičnim sektorima i djelatnostima, sa stalnim pristupom informacijama o relevantnim kretanjima na regionalnom i lokalnom nivou (fakulteti, ustanove za obrazovanje odraslih, strukovna udruženja, privredne komore i sl.). Svrha istraživanja je identifikacija specifičnih kvalifikacija i kompetencija za koje relevantni subjekti procjenjuju da će na kratak, srednji ili duži rok biti perspektivna i neophodna za održanje konkurentnosti poslovnih subjekata.

- **Komparativna analiza**

Komparativna analiza je ključni instrument metodologije, jer kombinuje podatke i zaključke prethodno opisanih analiza. U operativnom smislu, fokus analize bazira se na identifikaciju uticaja redovnog obrazovanja na nezaposlenost i sagledavanje mogućnosti da ponuda radne snage odgovori potrebama lokalne privrede.

U analizi se uporedno predstavljaju podaci o:

- potrebama lokalne privrede,
- stanju nezaposlenosti po pitanju traženih kvalifikacija, znanja i vještina,
- broju učenika u srednjim školama,
- opredjeljenosti učenika osnovnih škola za srednjoškolska zanimanja i
- opredjeljenjima učenika završnih razreda srednjih škola.

8. STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA

8.1. Prosječan broj zaposlenih lica na teritoriji grada Gradiška

Prema podacima Područne privredne komore Banja Luka, broj zaposlenih u 2016. godini iznosio je 9.029 lica, dok je broj zaposlenih u 2020. godini iznosio 11.195 lica.

Prosječan broj zaposlenih

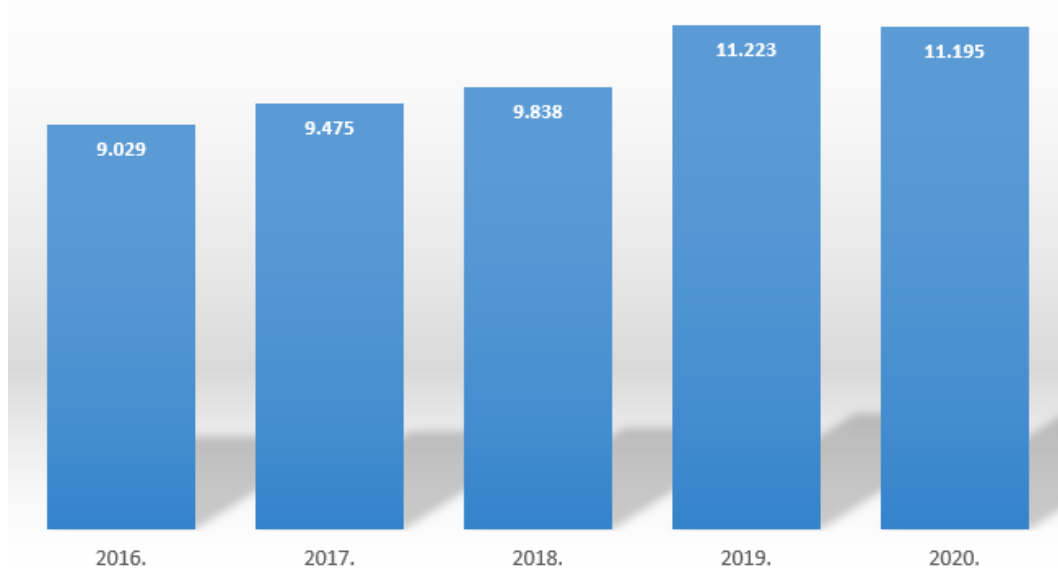
(Tabela 7)

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Prosječan broj zaposlenih	9.029	9.475	9.838	11.223	11.195

Izvor: Područna privredna komora Banja Luka

Grafikon 4

BROJ ZAPOSLENIH PO GODINAMA

Na osnovu tabelarnog i grafičkog prikaza kretanja broja zaposlenih na području grada Gradiška u periodu od 2016. do 2020. godine, evidentno je povećanje broja zaposlenih za 2.166 lica.

8.2. Struktura nezaposlenih lica

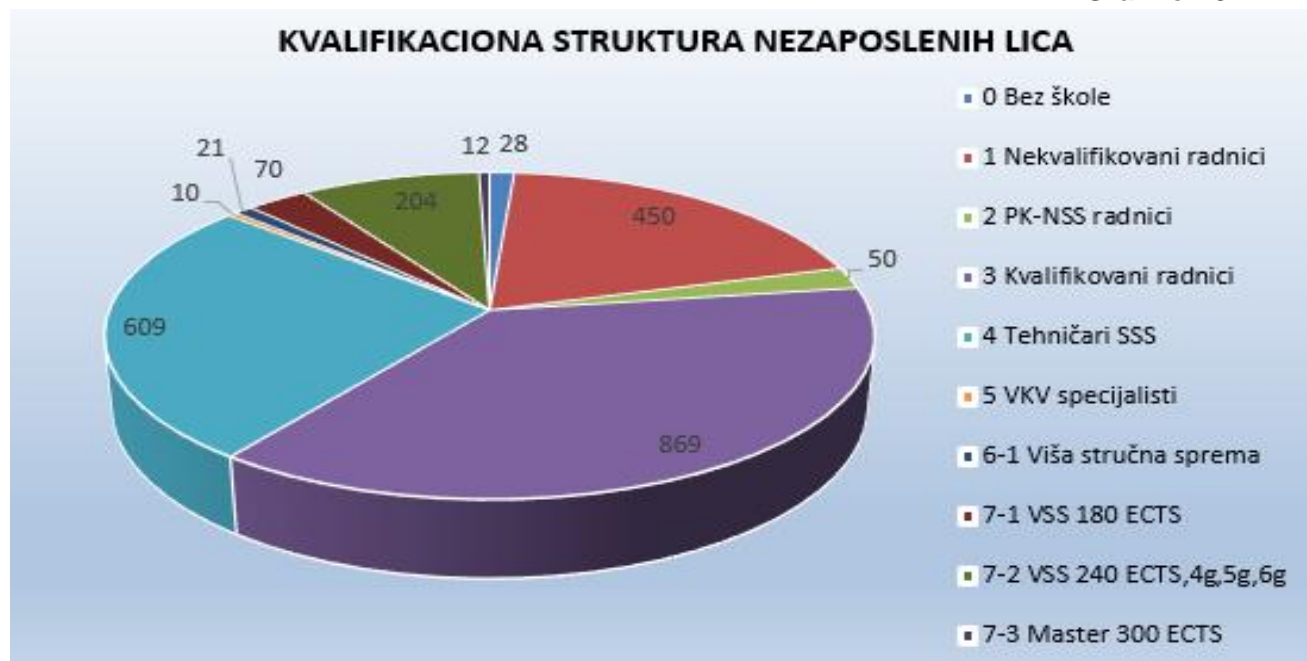
8.2.1. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih

(Tabela 8)

Kvalifikaciona struktura	Ukupno	% od ukupnog broja	Žene	% žena od ukupnog broja nezaposlenih
0 Bez škole	28	1,21%	13	0,56%
1 Nekvalifikovani radnici	450	19,37%	168	7,23%
2 PK-NSS radnici	50	2,15%	19	0,82%
3 Kvalifikovani radnici	869	37,41%	330	14,21%
4 Tehničari SSS	609	26,22%	365	15,71%
5 VKV specijalisti	10	0,43%	2	0,09%
6-1 Viša stručna sprema	21	0,90%	6	0,26%
7-1 VSS 180 ECTS	70	3,01%	51	2,20%
7-2 VSS 240 ECTS,4g,5g,6g	204	8,78%	141	6,07%
7-3 Master 300 ECTS	12	0,52%	10	0,43%
7-4 Magistar stari program	0	0,00%	0	0,00%
8 Doktori nauka	0	0,00%	0	0,00%
UKUPNO	2.323	100,00%	1.105	47,57%

Izvor: Zavod za zapošljavanje Republike Srpske na dan 31.12.2020. godine

Grafikon 5

Najbrojnija kategorija nezaposlenih lica su kvalifikovani radnici - 869 ili 37,41%, zatim lica sa srednjom stručnom spremom (tehničari) - 609 ili 26,22%, te nekvalifikovani radnici (lica sa završenom osnovnom školom) - 450 ili 19,37%.

8.2.2. Starosna struktura nezaposlenih

Starosna struktura nezaposlenih u gradu Gradiška zaključno sa 31.12.2020. godine

(Tabela 9)

Starosna struktura	Ukupno	% od ukupnog broja	Žene	% žena od ukupnog broja nezaposlenih
Od 15 - 18 godina	0	0,00%	0	0,00%
Od 18 - 20 godina	80	3,44%	41	1,76%
Od 20 - 24 godina	169	7,28%	92	3,96%
Od 24 - 27 godina	143	6,16%	93	4,00%
Od 27 - 30 godina	135	5,81%	78	3,36%
Od 30 - 35 godina	198	8,52%	132	5,68%
Od 35 - 40 godina	214	9,21%	120	5,17%
Od 40 - 45 godina	226	9,73%	116	4,99%
Od 45 - 50 godina	246	10,59%	113	4,86%
Od 50 - 55 godina	325	13,99%	119	5,12%
Od 55 - 60 godina	364	15,67%	129	5,55%
Od 60 - 65 godina	223	9,60%	72	3,10%
65 godina	0	0,00%	0	0,00%
UKUPNO	2.323	100,00%	1.105	47,57%

Izvor: Zavod za zapošljavanje Republike Srpske na dan 31.12.2020. godine

Grafikon 6

8.2.3. Kategorije teže zapošljivih lica

Teže zapošljiva lica su nezaposlena lica koja zbog zdravstvenog stanja, nedovoljnog ili neodgovarajućeg obrazovanja, socio-demografskih karakteristika, regionalne ili profesionalne neusklađenosti ponude i tražnje na tržištu rada, ili zbog drugih objektivnih okolnosti teže nalaze posao. Posebno su ugrožena lica koja se istovremeno suočavaju sa više faktora ranjivosti i otežane zapošljivosti. Određenim programima i mjerama aktivne politike zapošljavanja podstiče se ravnopravniji položaj ovih lica na tržištu rada.

Status teže zapošljivih lica imaju mladi do 30 godina života, viškovi zaposlenih, stariji od 50 godina, lica bez kvalifikacija i niskokvalifikovani, osobe sa invaliditetom, Romi, radno sposobni korisnici novčane socijalne pomoći, dugoročno nezaposleni, mladi u hraniteljskim porodicama, mladi u starateljskim porodicama i žrtve porodičnog nasilja.

Takođe, u programe i mjere aktivne politike zapošljavanja potrebno je uključivati i ostala teže zapošljiva lica iz posebno osjetljivih kategorija nezaposlenih kao što su: žene, izbjegla i raseljena lica, samohrani roditelji, supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena, roditelji djece sa smetnjama u razvoju, na način kojim se omogućava njihova integracija na tržište rada.

Zbog neophodnosti intenziviranja aktivnosti u cilju unapređenja položaja ranjivih grupa i teže zapošljivih lica, Vlada Republike Srpske je putem Akcionog plana zapošljavanja u Republici Srpskoj za 2021. godinu utvrdila konkretne mjere sa jasno definisanim iznosima finansiranja kako bi se dao doprinos i podsticaj za zapošljavanje teže zapošljivih kategorija stanovništva.

Podsticajima su obuhvaćene sljedeće ranjive grupe:

- djeca poginulih boraca VRS,
- ratni vojni invalidi VRS,
- demobilisani borci,
- ostala lica sa invaliditetom,
- Romi,
- mladi aktivni tražioci posla do 35 godina starosti,
- lica sa VSS,
- nezaposlena lica preko 40 godina,
- žene žrtve porodičnog nasilja,
- žene u ruralnim sredinama,
- žene žrtve ratne torture,
- štíćenici domova koji su završili obrazovanje i dr.

Pomenute mjere Vlada Republike Srpske će provesti putem svojih filijala (Biroa za zapošljavanje), pa tako i putem Biroa Gradiška, gdje se očekuje zapošljavanje većeg broja lica iz pomenutih kategorija stanovništva. O konkretnim aktivnostima, ciljevima i indikatorima biće riječi u nastavku ovog dokumenta, prilikom definisanja mjera aktivne politike zapošljavanja grada Gradiška.

8.2.4. Neformalna zaposlenost i anketna stopa nezaposlenosti

Neformalna zaposlenost je pojava koja je prisutna u svim zemljama, a naročito u zemljama čije se privrede nalaze u procesima tranzicije, ekspanzije i razvoja.

Termin „neformalna zaposlenost“, u skladu sa standardima Međunarodne organizacije rada (MOR/ILO), odnosi se na zaposlenost koja nije obuhvaćena ili je nedovoljno pokrivena formalnim aranžmanima u zakonu ili u praksi.

(Tabela 10)

Annex 1.2 Intervali povjerljivosti osnovnih karakteristika stanovništva prema aktivnosti, RS

Confidentiality intervals for principal characteristics of the population by activity, RS

(%)

	Procjena			Standardna devijacija			Donja 95% granica povjerljivosti			Gornja 95% granica povjerljivosti			Koefficijent varijacije %		
	Estimation			Std.dev			Lower 95% CL			Upper 95% CL			Coeff of Variation %		
	2017.	2018.	2019.	2017.	2018.	2019.	2017.	2018.	2019.	2017.	2018.	2019.	2017.	2018.	2019.
Stope / Rates															
Stopa aktivnosti <i>Activity rate</i>	47,2	46,7	47,8	0,9	0,9	0,9	45,5	45,0	46,0	48,9	48,5	49,6	1,9	1,9	1,9
Stopa zaposlenosti <i>Employment rate</i>	37,3	38,7	42,2	0,9	0,9	1,0	35,6	36,9	40,3	39,0	40,5	44,1	2,3	2,4	2,3
Stopa nezaposlenosti <i>Unemployment rate</i>	21,0	17,2	11,7	1,1	1,0	0,8	18,8	15,2	10,1	23,1	19,1	13,3	5,3	5,7	6,9

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U posljednjih nekoliko godina primjetan je pad neformalne zaposlenosti zahvaljujući dodatnim naporima republičkih organa, prije svega radu inspeksijskih tijela. Pomenuto smanjenje se najviše ogleda u sektoru poljoprivrede.

Neformalna zaposlenost u najrazvijenijim zemljama Evrope najčešće je vezana za građevinarstvo, prerađivačku industriju, trgovinu, poljoprivredu i ugostiteljstvo, što je u mnogome slično i u privredi grada Gradiška.

Ukoliko posmatramo anketnu stopu nezaposlenih lica vidimo da je ona u 2019. godini za Republiku Srpsku iznosila 11,7 %, uz standardnu devijaciju od 0,8. Ovako posmatrana stopa nezaposlenosti ukazuje na značajna odstupanja od formalne stope nezaposlenosti koja se utvrđuje na osnovu baza podataka Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske.

Iz tabelarnog prikaza vidljiva je i niska stopa aktivnosti stanovništva u odnosu na ukupno radno sposobno stanovništvo (47,8% za 2019. godinu). Pomenuto neaktivno stanovništvo uživa socijalne povlastice putem Fonda zdravstvenog osiguranja Republike srpske i Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, međutim, začajno utiče na statističku sliku kada su u pitanju nezaposlena lica i realni tokovi radne snage koja stvarno traže zaposlenje.

9. OBRAZOVNI PROCES U GRADU GRADIŠKA

9.1. Karakteristike obrazovnog procesa

Obrazovni proces u gradu Gradiška realizuje se kroz redovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Redovno obrazovanje u gradu Gradiška organizovano je u 7 centralnih osnovnih škola, jednoj muzičkoj školi i tri srednje škole (Gimnazija, Srednja stručna i tehnička škola i Tehnička škola). JU „Gimnazija“ Gradiška je opremljena savremenom opremom i učilima, te osposobljena za organizovanje savremene nastave. JU „Srednja stručna i tehnička škola“ Gradiška i JU „Tehnička škola“ Gradiška teorijsku nastavu obavljaju u učionicama, dok se praktična nastava odvija u namjenskim radionicama i kod privrednih subjekata. U oktobru 2005. godine je otvorena privatna visokoškolska ustanova „Visoka škola za poslovni menadžment Primus“ Gradiška koja je imala pet studijskih programa, a koja je u međuvremenu prestala sa radom. Međutim, Srednja škola za obrazovanje odraslih „Primus-EDU“, koja je bila sastavni dio pomenute visokoškolske ustanove, i danas obavlja proces obrazovanja odraslih.

Obrazovanje odraslih za sticanje osnovnog obrazovanja organizuje se u JU OŠ „Sveti Sava“ Dubrave.

Stručno obrazovanje odraslih, prekvalifikacija i dokvalifikacija organizuju se u JU „Srednjoj stručnoj i tehničkoj školi“, „Tehničkoj školi“ i Srednjoj školi za obrazovanje odraslih „Primus-EDU“.

Kako je gradiškoj privredi neophodno usklađivanje obrazovnih procesa sa potrebama privrede, Strategijom razvoja grada Gradiška definisana je potreba da se obezbijedi praktično i stručno usavršavanje učenika i studenata u skladu sa zahtjevima privrede, kao i prekvalifikacija kadrova za deficitarna zanimanja.⁷

9.2. Obrazovanje odraslih

Usvajanjem Zakona o obrazovanju odraslih Republike Srpske (“Službeni glasnik RS”, br. 59/09) i izmjena i dopuna Zakona o obrazovanju odraslih Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 1/12) osnovan je Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske, kao upravna organizacija Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske. Zavod za obrazovanje odraslih RS je nadležan za izdavanje rješenja o radu javnih i privatnih ustanova za obrazovanje odraslih (akreditovanje), koje provode formalne programe za srednje stručno obrazovanje odraslih, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju i to⁸:

1. JU „Tehnička škola“ Gradiška je akreditovana za sljedećih 9 programa za obrazovanje odraslih:

- osposobljavanje za CNC programera,
- osposobljavanje za bravara,
- osposobljavanje za zavarivača mig-mag postupkom,

⁷ Strategija razvoja grada Gradiška za period od 2019. do 2027. godine

⁸ Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske <http://www.mpoo.org>

- osposobljavanje za zavarivača tig postupkom,
- osposobljavanje za metalostrugara,
- osposobljavanje za mehatroničara,
- osposobljavanje za operatera na CNC mašinama za obradu drveta,
- osposobljavanje za operatera na CNC mašinama za obradu metala i
- osposobljavanje za tapetara.

2. JU „Srednja stručna i tehnička škola“ Gradiška je akreditovana za sljedećih 8 programa za obrazovanje odraslih:

- ekonomski tehničar,
- poslovno-pravni tehničar,
- trgovački tehničar,
- poljoprivredni tehničar,
- prehrambeni tehničar,
- konobar,
- kuvar i
- ugostiteljsko-kulinarski tehničar.

3. JU OŠ „Sveti Sava“ Dubrave provodi obrazovanje odraslih za sticanje osnovnog obrazovanja.

4. Škola za obrazovanje odraslih „Primus-EDU“ je akreditovana za sljedeća 32 programa za obrazovanje odraslih:

- poslovno-pravni tehničar,
- trgovački tehničar,
- medicinski tehničar,
- farmaceutski tehničar,
- fizioterapeutski tehničar,
- mašinski tehničar,
- veterinarski tehničar,
- voćar – vinogradar,
- pekar,
- poljoprivredni tehničar,
- cvjećar – vrtlar,
- vozač motornih vozila,
- tehničar drumskog saobraćaja,
- tekstilni tehničar,
- konobar,
- kuvar,
- tehničar za obradu drveta,
- osposobljavanje za njegovatelja starijih i nemoćnih lica,
- osposobljavanje za zavarivača mig-mag postupkom,
- osposobljavanje za zavarivača tig postupkom,
- osposobljavanje za lakirera,
- osposobljavanje za operatera na CNC mašinama za obradu drveta,

- osposobljavanje za poslove armirača,
- osposobljavanje za poslove vodoinstalatera,
- osposobljavanje za poslove dimnjačara,
- osposobljavanje za poslove zidara,
- osposobljavanje za poslove molera,
- osposobljavanje za poslove pekara,
- osposobljavanje za poslove rukovaoca građevinskih mašina,
- osposobljavanje za poslove tapetara,
- osposobljavanje za poslove tesara i
- osposobljavanje za stolara namještaja.

9.3. Obrazovni sistem grada Gradiška

Analiziranjem strukture novoprijavljenih lica na evidenciju Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, uočeno je da najveći priliv nezaposlenih lica dolazi po završetku srednjeg obrazovanja, stečajem preduzeća i po završetku ili napuštanjem visokog obrazovanja. Takođe, ako se uzme u obzir da radna snaga mora konstantno da radi na unapređenju svojih znanja i vještina da bi i dalje bila konkurentna, aktivnosti povezivanja i prilagođavanja obrazovanja potrebama na tržištu rada dobijaju na značaju.

9.2.1. Kvantitativna analiza učenika na teritoriji grada Gradiška

JU „Tehnička škola“ Gradiška

Broj učenika po zanimanjima

Broj učenika koji pohađa JU „Tehnička škola“ Gradiška (Tabela11)

Zanimanje	Stepen	1. Razred	2. Razred	3. Razred	4. Razred	Ukupno
Tehničar CNC tehnologija	IV	26	32	30	30	118
Tehničar informacionih tehnologija	IV	25	-	29	26	80
Tehničar za obradu drveta	IV	-	24	21	21	66
Tehničar za obradu drveta CNC	IV	25	-	-	-	25
Tehničar mehatronike	IV	27	30	28	30	115
Tehničar elektroenergetike	IV	-	26	-	-	26
Tapetar dekorater	III	-	-	18	-	18
Automehaničar	III	12	9	14	-	35
Obradivač metala rezanjem	III	12	12	11	-	35
Varilac	III	-	-	23	-	23
Bravar	III	-	-	11	-	11
Bravar-zavarivač	III	12	-	-	-	12
Stolar	III	19	-	-	-	19
Instalater	III	12	-	-	-	12
Metalobrusač	III	-	10	-	-	10
Ukupno		170	143	185	107	605

Ukupan broj učenika u školskoj 2020/21. godini je 605, od čega 184 učenika pohađa završni razred, treći razred u četvrtom stepenu pohađa 108 učenika, drugi 143 učenika, dok je u prvim razredima trenutno 170 učenika.

Analiza ankete učenika IX razreda koju je provela JU „Tehnička škola“ Gradiška (Tabela12)

Zanimanje	Stepen	Broj zainteresovanih učenika
Tehničar CNC tehnologija	IV	43
Automehaničar	III	30

Instalater	III	3
Bravar-zavarivač	III	17
Obrađivač metala rezanjem	III	2
Mehaničar grejne i radhladne tehnike	III	2
Tehničar mehatronike	IV	23
Tehničar informacionih tehnologija	IV	33
Tehničar za obradu drveta CNC	IV	6
UKUPNO		159

Anketiranjem učenika završnih razreda osnovnih škola u Gradišci došlo se do spoznaje da se od ukupno 159 anketiranih učenika, koji su izrazili želju da školovanje nastave u JU „Tehnička škola“ Gradiška, njih 27% izjasnilo za zanimanje Tehničar CNC tehnologija, zatim 20,75% za zanimanje Tehničar informacionih tehnologija, nakon čega slijede zanimanja Automehaničar (18,87%), Tehničar mehatronike (14,47%) i dr.

JU „Srednja stručna i tehnička škola“

Broj učenika po zanimanjima

Ukupan broj učenika u školskoj 2020/21. godini je 543, od čega 176 učenika pohađa završni razred, treći razred u četvrtom stepenu pohađa 98 učenika, drugi 130 učenika, dok prvi razred pohađa ukupno 139 učenika.

Broj učenika koji pohađa JU „Srednja stručna i tehnička škola“ Gradiška (Tabela 13)

Zanimanje	Stepen	1. Razred	2. Razred	3. Razred	4. Razred	Ukupno
Kuvar	III	23	22	-	-	45
Konobar	III	16	14	-	-	30
Frizer	III	-	-	31	-	31
Trgovac	III	-	-	27	-	27
Poslovno-pravni tehničar	IV	22	22	22	26	92
Ekonomski tehničar	IV	24	17	20	20	81
Agro tehničar	IV	22	-	-	-	22
Poljoprivredni tehničar	IV	-	22	22	18	62
Medicinski tehničar	IV	32	33	34	28	127
Ugostiteljski tehničar	IV	-	-	-	26	26
Ukupno		139	130	156	118	543

Analiza ankete učenika IX razreda koju je provela JU „Srednja stručna i tehnička škola“ Gradiška (Tabela 14)

Zanimanje	Stepen	Broj zainteresovanih učenika
Poslovno-informatički tehničar	IV	12
Poslovno-pravni tehničar	IV	20
Ekonomski tehničar	IV	11
Bankarski tehničar	IV	3
Carinski tehničar	IV	4

Trgovinski tehničar	IV	0
Trgovac	III	3
Agrotehničar	IV	8
Veterinarski tehničar	IV	6
Mesar	III	2
Pekar	III	2
Konobar	III	2
Kuvar	III	6
Turistički tehničar	IV	2
Kulinarski tehničar	IV	1
Medicinski tehničar	IV	25
Farmaceutski tehničar	IV	7
Kozmetički tehničar	IV	8
Frizer	III	23
Dizajner modni tehničar	IV	7
Ukupno		152

Anketiranje učenika završnih razreda osnovnih škola u Gradišci pokazuje da se od ukupno 152 anketirana učenika, koji su izrazili želju da školovanje nastave u JU „Srednja stručna i tehnička škola“ Gradiška, njih 16,45% izjasnilo za zanimanje Medicinski tehničar, zatim 15,13% za zanimanje Frizer, nakon čega slijede zanimanja Poslovno-pravni tehničar (13,16%), Poslovno-informatički tehničar (7,89%), Ekonomski tehničar (7,24%) i dr.

JU „Gimnazija“ Gradiška

Broj učenika posmjеровima

Broj učenika koji pohađa JU „Gimnazija“ Gradiška (Tabela 15)

Zanimanje	Stepen	1. Razred	2. Razred	3. Razred	4. Razred	Ukupno
Opšti	IV	33	35	26	34	128
Društveno-jezički	IV	12	19	13	22	66
Računarsko-informatički	IV	11	24	16	18	69
Ukupno		56	78	55	74	263

Ukupan broj učenika u školskoj 2020/21. godini je 263, od čega 74 učenika pohađa završni razred, treći razred pohađa 55 učenika, drugi 78 učenika, dok je u prvom razredu trenutno 56 učenika.

Analiza ankete učenika IX razreda koju je provela JU „Gimnazija“ Gradiška (Tabela 16)

Zanimanje	Stepen	Broj zainteresovanih učenika
Opšti	IV	47
Društveno-jezički	IV	0
Računarsko-informatički	IV	31
UKUPNO		78

9.1.1. Analiza ankete završnih razreda srednjih škola na teritoriji grada Gradiška

Anketa je godine u tri srednje škole u gradu Gradiška i anketirano je ukupno 322 učenika završnih razreda u školskoj 2020/2021. godini. Rezultati anketiranja pokazuju sljedeće:

- Od ukupnog broja anketiranih učenika, 46,27% su muškarci, a 53,73% su žene.
- Nakon završetka srednje škole 29% učenika planiraju nastaviti školovanje u inostranstvu. Najveći broj planira školovanje nastaviti u Srbiji, zatim u Austriji, nakon čega slijede Slovenija i Njemačka.
- Najveći broj učenika će svoje školovanje u inostranstvu nastaviti na Mašinskom i Elektrotehničkom fakultetu, nakon čega slijede Medicinski i Poljoprivredni fakultet.
- Najveći broj učenika završnih razreda će svoje školovanje u BiH nastaviti na fakultetima u Banjoj Luci i to najviše njih planira upisati redom Mašinski, Medicinski, Filozofski, Ekonomski i Elektrotehnički fakultet.
- Po završetku školovanja 49,2% učenika planira tražiti zaposlenje u BiH, 39,4% učenika planira se zaposliti u inostranstvu, dok 11,4% učenika planira pokrenuti vlastiti biznis.
- 79,1% učenika smatra da postoji potražnja na tržištu za zanimanjima za koja se školuju.
- 56,7% učenika smatra da je obrazovni proces u skladu sa potrebama tržišta rada, dok 43,3% smatra da obrazovni proces nije u skladu sa potrebama tržišta.
- 56,9% anketiranih smatra da je osnovni problem za zaposlenje nedostatak praktičnih znanja i vještina.
- Najveći broj učenika koji planiraju pokrenuti vlastiti biznis učiniće to u roku 2-5 i od 5-10 godina po završetku školovanja, a najviše u sektoru usluga i proizvodnih djelatnosti.
- 77,8% anketiranih razumije pojam "preduzetništvo", a najvećom preprekom u pokretanju vlastitog biznisa smatraju nedostatak finansijskih sredstava, menadžerskih sposobnosti i hrabrosti, dok preduzetnikom smatraju osobu koja ima znanje i iskustvo i koja je spremna da motiviše sebe i druge.

Na osnovu rezultata provedene ankete učenika završnih razreda srednjih škola sa područja grada Gradiška očekivanja su da će se na evidenciji Zavoda za zapošljavanje RS, Biro Gradiška prijaviti novih cca. 150 lica, koja predstavljaju učenike završnih razreda srednjih škola i učenike koji ne žele nastaviti dalje školovanje.

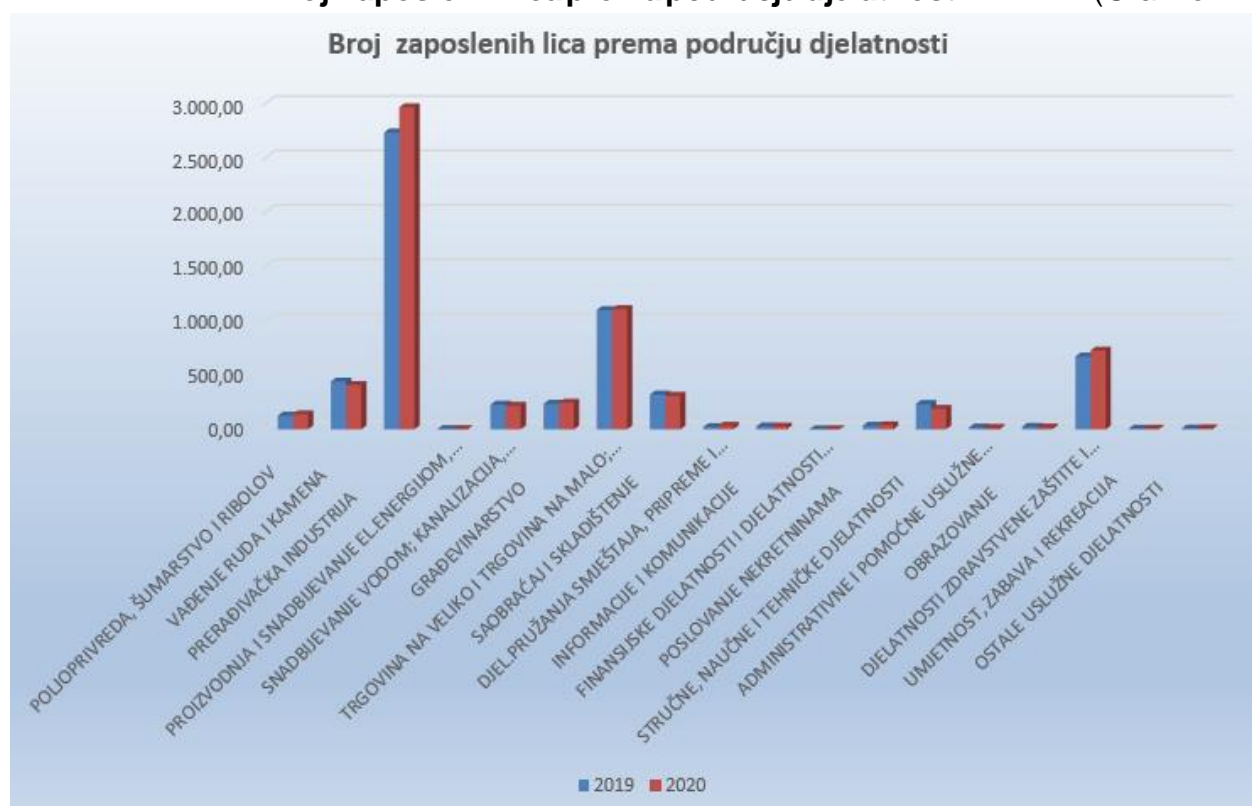
10. ANALIZA LOKALNE EKONOMSKE SITUACIJE

Podaci korišteni za ovu analizu, dobijeni su od Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banja Luka (APIF)⁹ na osnovu dostavljenih finansijskih izvještaja poslovnih subjekata za 2020. godinu.

U 2020. godini, na području grada Gradiška, finansijski izvještaj APIF-u je dostavilo 503 privredna društva. Na osnovu podataka iz registra preduzetnika Grada Gradiška, na dan 31.12.2020. godine aktivno je 1.039 preduzetnika sa sjedištem u Gradišci (Tabela 2), od čega je 401 žena, ili procentualno 38,52%. Pored aktivnih preduzetnika, na području Gradiške, aktivno je 166 izdvojenih poslovnih jedinica preduzetnika sa sjedištem u Gradišci i drugim jedinicama lokalnih samouprava.

Prema podacima Poreske uprave Republike Srpske, na dan 31.12.2020. godine, broj zaposlenih na području grada Gradiška je 11.195 lica.

Broj zaposlenih lica prema području djelatnosti (Grafikon 7)

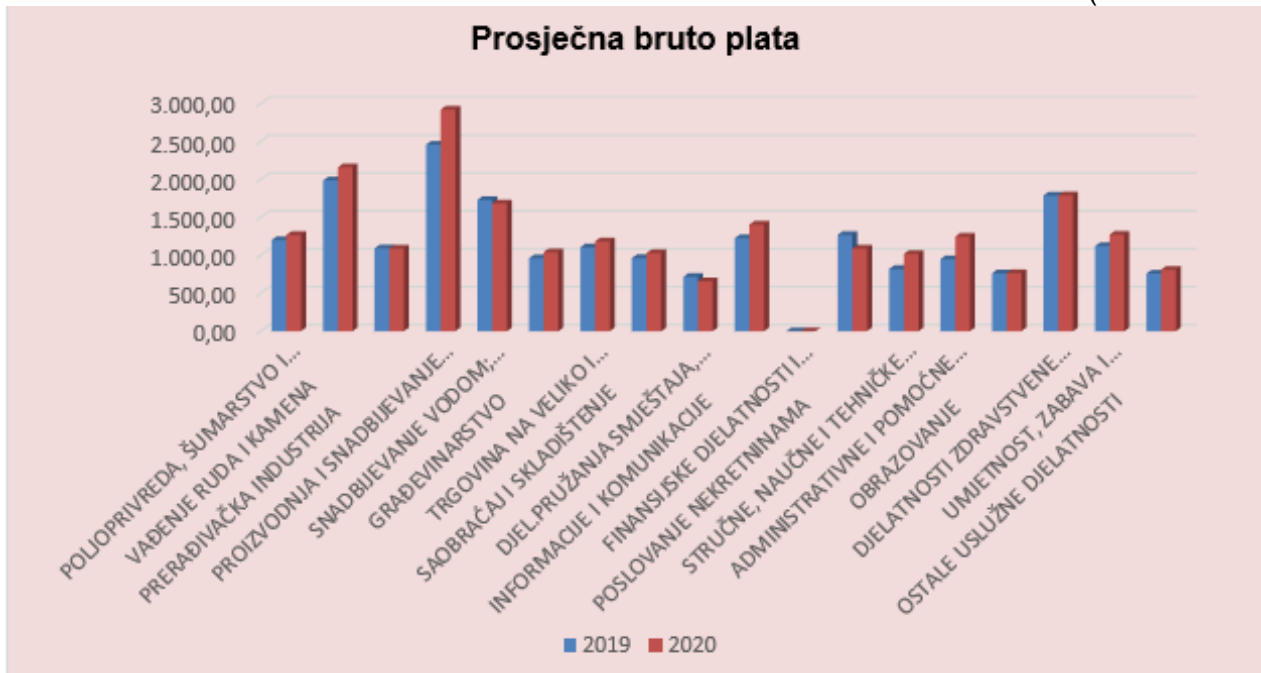

Iz grafikona broj 7 može se vidjeti da područje Prerađivačke industrije zapošljava najveći broj radnika i to 43,90%, od ukupnog broja zaposlenih prema izvještaju APIF-a, nakon čega slijedi trgovina na veliko i trgovina na malo sa 17,65%.

⁹ Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banjaluka u RS (APIF)

Bruto plate prema području

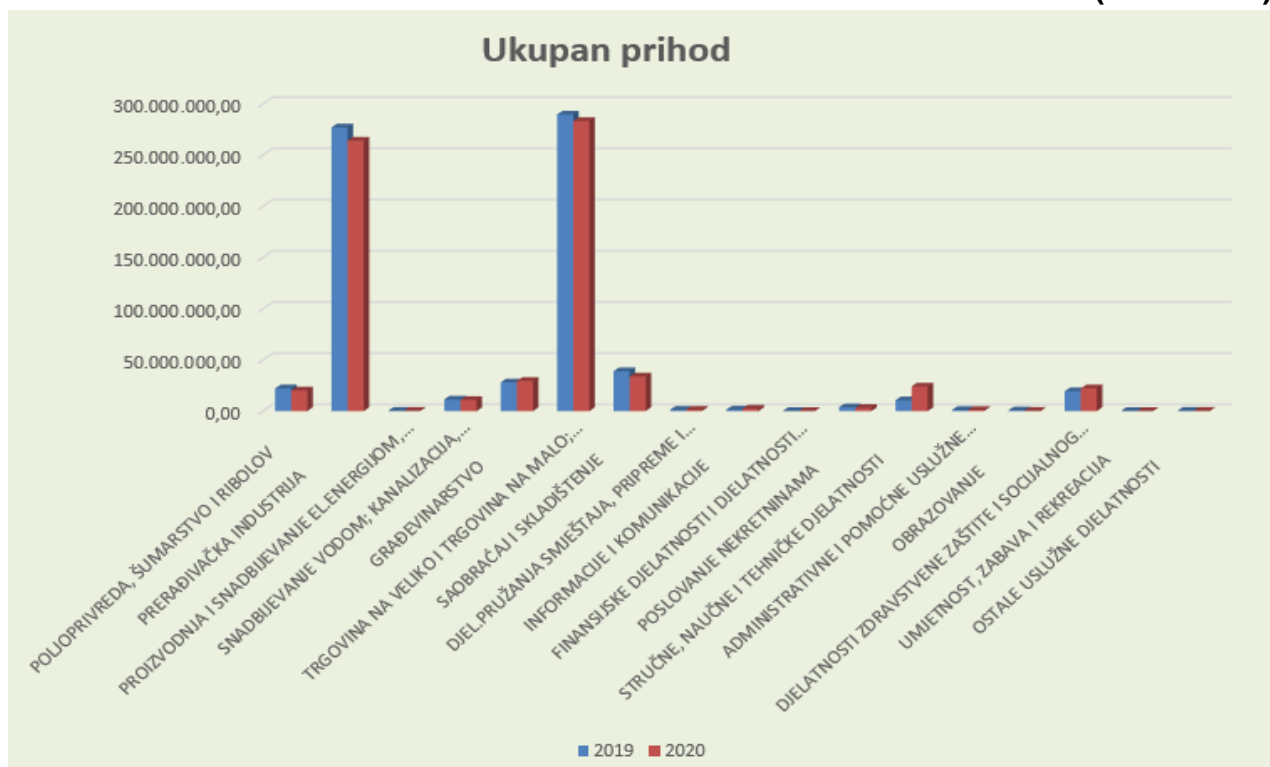
(Grafikon 8)

Najviše bruto plate u 2020. godini na području grada Gradiška su zabilježene u području proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, gasom i plinom gdje je zabilježena prosječna bruto plata od 2.921,75 KM, dok je najniža plata ostvarena u okviru području ostalih uslužnih djelatnosti.

Ukupan prihod prema području

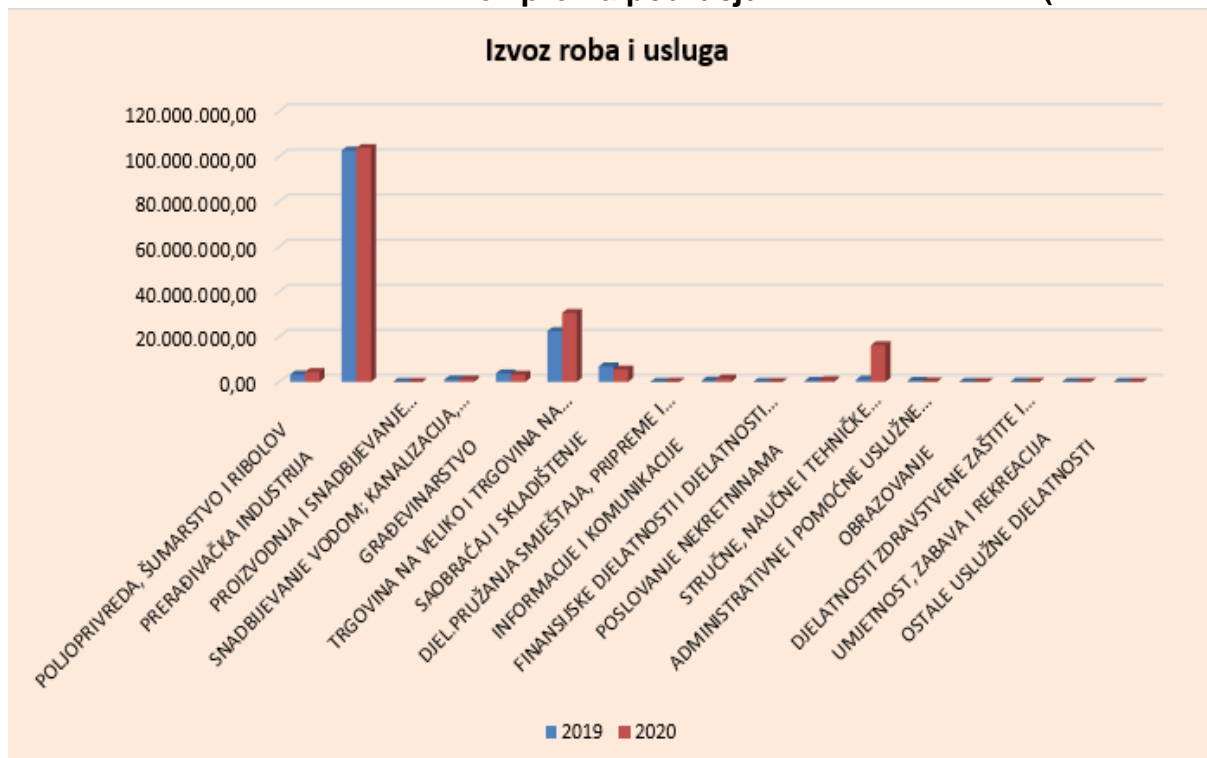
(Grafikon 9)

Iz grafikona broj 9 uočljivo je da je najveći prihod ostvaren u području trgovine na veliko i trgovine na malo, nakon čega slijedi sektor prerađivačke industrije.

Izvoz prema području

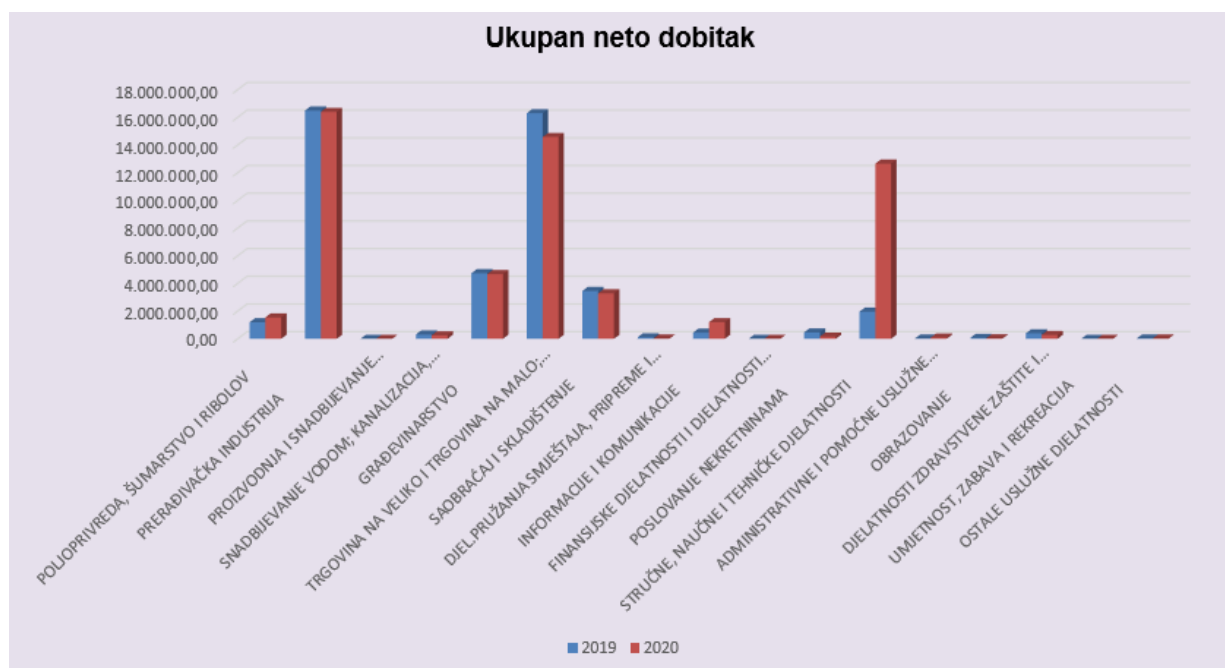
(Grafikon 10)

Kad je u pitanju izvoz privrednih društava sa područja grada Gradiška, najveći prihod dolazi iz područja prerađivačke industrije.

Dobit prema području

(Grafikon 11)

Prema prikazanim podacima, firme iz područja prerađivačke industrije u 2020. godini ostvarile su najveću neto dobit u iznosu od 16.388.349,00 KM, nakon čega slijede firme iz područja trgovine na veliko i trgovine na malo, gdje je ostvarena neto dobit u iznosu od 14.580.541 KM.

10.1. Analiza prerađivačke industrije

Kao što je naprijed navedeno u 2020. godini, finansijski izvještaj APIF-u je dostavilo 503 privredna društva koji imaju registrovano sjedište na području grada Gradiška.

Područje prerađivačke industrije zapošljava najveći broj lica, njih 2.960. Nakon trgovine na veliko i trgovine na malo najveći prihod ostvaren je u oblasti upravo prerađivačke industrije. Isto tako, kada je u pitanju izvoz roba i usluga sa područja grada Gradiška, najveći ukupan prihod dolazi od prodaje roba i usluga iz prerađivačke industrije i to 264.048.457 KM, potom iz sektora trgovine na veliko i trgovine na malo, 38.587.105 KM.

Na osnovu analize poslovanja poslovnih subjekata u gradu Gradiška sljedeća područja su identifikovana kao nosioci privrednog razvoja u 2020. godini:

- područje C - prerađivačka industrija, i
- područje G - trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala.

Prerađivačka industrija je vrlo važno područje za ukupni privredni razvoj svake savremene zemlje, koja u stvari predstavlja nosioca ekonomske aktivnosti svake privrede, te ima veliki značaj i za ostale privredne i društvene segmente. Ona ima mogućnost zapošljavanja velikog broja radnika. U periodu od 2016-2020. godine, uočen je trend povećanja svih finansijskih pokazatelja u području prerađivačke industrije.¹⁰

Važnost prerađivačke industrije za grad Gradišku vidi se iz ukupne vrijednosti izvoza u 2020. godini koja iznosi 103.716.119 KM, kao i na osnovu ukupne neto dobiti koja iznosi 16.388.949 KM. Važno je istaći da su ekonomski pokazatelji prerađivačke industrije u 2020. godini ostali gotovo identični kao i u 2019. godini, uprkos pojavi pandemije.

U okviru prerađivačke industrije grada Gradiška kao najznačajnije izdvajaju se sljedeće djelatnosti:

- djelatnosti metaloprerade,
- djelatnosti drvoprerade,
- djelatnosti tekstila, proizvodnje kože i obuće.

Na osnovu dosadašnjih ekonomskih kretanja, ali i kretanja u periodu pandemije, može se zaključiti da prerađivačka industrija grada Gradiška, a posebno naprijed navedene djelatnosti imaju izuzetnu perspektivu za daljnji rast i razvoj.

---

¹⁰ Izvještaj o poslovanju prerađivačke industrije

10.2. Analiza potreba za radnom snagom na lokalnom tržištu rada

Sa ciljem dobijanja neophodnih informacija o stanju i tokovima u privredi, Gradska uprava jednom godišnje vrši anketiranje privrednih subjekata grada Gradiška. Namjera je da se na ovaj način detektuju problemi i potrebe privrede, te da se uz pomoć gradskih politika utiče na iste, kako bi se privredni ambijent grada održao na nivou prije pojave pandemije, ali ukoliko je moguće i dodatno unaprijedio. Anketom je obuhvaćeno ukupno 50 poslovnih subjekata sa područja grada Gradiška.

Potrebe za radnom snagom

(Tabela 17)

Kvalifikaciona struktura zaposlenih	2020	Plan 2021
Bez škole	7	7
NK	349	350
PK-NSS	69	67
KV	741	784
SSS	1.427	1.519
VKV	47	50
Viša stručna sprema	89	94
VSS 180 ECTS	77	76
VSS 240 ECTS	305	301
Master 300 ECTS	36	50
Magistar	3	3
Doktor nauka	2	2
UKUPNO	3 152	3 303

Zanimanja koja su privrednici iznijeli kao nedostatna su diplomirani inženjer mašinstva, diplomirani inženjer građevine, diplomirani elektro inženjer, diplomirani inženjer prerade drveta, diplomirani inženjer tehnologije, CNC operateri, elektrotehničari, tekstilni tehničari, mašinski tehničari, zidari, stolari, tapetari, vozači, bravari, varioci, vozači i dr.

11. MJERE AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA GRADA GRADIŠKA ZA PERIOD 2021-2022. GODINE

Mjere aktivne politike zapošljavanja u gradu Gradiška biće podržane:

- kroz finansijska sredstva planirana budžetom grada Gradiška;
- kroz finansijska sredstva obezbijeđena od strane Vlade Republike Srpske, a koja će se implementirati putem Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske;
- kroz finansijsku podršku iz sredstava međunarodnih donatorskih organizacija.

Podrška aktivnoj politici zapošljavanja može uključivati:

- 1) Saradnju između Gradske uprave, Zavoda za zapošljavanje, privrednika i obrazovnih institucija, kao i promociju potencijala Gradiške;
- 2) Zapošljavanje učenika koji dolaze na evidenciju ZZZRS po završetku redovnog školovanja;
- 3) Podršku zapošljavanju lica koji su na evidenciji ZZZRS, koja može uključivati:
  - Finansijsku podršku poslodavcima,
  - Podršku prekvalifikacije, dokvalifikacije ili osposobljavanja i sl.

Mjere aktivne politike zapošljavanja (2021-2022. godine)

(Tabela 17)

	Mjera	Aktivnosti	Ciljna grupa	Indikator učinka	Vremenski okvir	Nosilac aktivnosti	Sredstva
1	Nastavak aktivnosti jačanja Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška	Uključivanje dodatnog broja članova u rad Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje	Osnovne škole	Broj uključenih osnovnih škola u članstvo Savjeta Cilj: 2	Do kraja 2021.	Savjet za obrazovanje i zapošljavanje i Grad Gradiška	Nema troškova-rad u sklopu redovnih aktivnosti
		Putem Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje uspostavljen partnerski odnos između Privredne komore Republike Srpske, Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske i Grada Gradiška	Privredna komora RS, Unija udruženja poslodavaca RS i Grad Gradiška	Potpisan protokol o saradnji između Privredne komore RS, Unije udruženja poslodavaca RS i Grada Gradiška	Do kraja 2022.	Savjet za obrazovanje i zapošljavanje, Grad Gradiška Privredna komora RS, Unija udruženja poslodavaca RS	Nema troškova-rad u sklopu redovnih aktivnosti

2	Dovođenje u neposrednu vezu ponudu i tražnju za radnom snagom	Organizacija Sajma obrazovanja i zapošljavanja grada Gradiška	Nezaposlena lica, učenici završnih razreda osnovnih i srednjih škola, i privredni subjekti	Broj održanih Sajmova. Cilj: - U 2021.-1 promocija svih škola -U 2022. -1	U toku 2021. i 2022. godine	Grad Gradiška, srednje i osnovne škole, Zavod za zapošljavanje i privredni subjekti	Grad Gradiška, privrednici
3	Unapređenje nivoa tehnološke opremljenosti škola	Opremanje radionica i kabineta srednjih stručnih škola neophodnom opremom	Poslodavci, učenici i nastavnici predmetnih srednjih stručnih škola	Količina osnovnih sredstava kojim su opremljene srednje stručne škole Broj preduzeća uključenih u realizaciju praktične nastave	Do kraja 2022.	Grad Gradiška, srednje stručne škole i privredni subjekti	Grad Gradiška, srednje škole, privrednici i drugi donatori
4	Usklađivanje upisne politike u školama na osnovu potreba privrede	Iniciranje uvođenja novih zanimanja u škole kao i izmjena nastavnih planova i programa za postojeća zanimanja do nivoa koji je zakonom dozvoljen	Poslodavci, učenici i nastavnici predmetnih srednjih stručnih škola	Broj uvedenih novih zanimanja. Cilj: 2 Broj izmjenjenih postojećih nastavnih planova Cilj: 7	Do kraja 2022	Grad Gradiška, srednje stručne škole i privredni subjekti	Grad Gradiška i srednje stručne škole
5	Razvoj stručne prakse u sistemu obrazovanja	Obuka nastavnika za rad na novoj opremi; Obuka instruktora iz preduzeća za rad sa učenicima; Uključivanje preduzeća za	Poslodavci, učenici i nastavnici predmetnih srednjih stručnih škola	Broj srednjih stručnih škola / učenika / nastavnika / instruktora uključenih u	Do kraja 2022.	Grad Gradiška, srednje stručne škole i privredni subjekti	Grad Gradiška, srednje škole, privrednici i drugi donatori

		obavljanje dijela praktične nastave iz predmetnih škola;		programe Broj preduzeća uključenih u realizaciju praktične nastave			
6	Promocija pozitivnih primjera	Objavljivanje pozitivnih primjera aktivnih tražilaca posla, iskustva iz kluba za traženje posla	Nezaposlena lica	Broj objavljenih pozitivnih priča. Cilj: - 2 u 2021. godini - 2 u 2022. godini	Do kraja 2021. i 2022. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
7	Izmjena načina vođenja aktivnih tražilaca posla	Nastavak aktivnosti na unapređenju sistema za vođenje evidencija nezaposlenih lica i standardizaciju izvještaja iz oblasti evidencija	Nezaposlena lica, poslodavci	Unaprijeđen si stem za vođenje evidencija nezaposlenih lica i standardizovani izvještaji iz oblasti evidencija	Do kraja 2022	ZZZZRS	Sredstva Zavoda
8	Praćenja potreba, analiza stanja i karakteristika tržišta rada	Anketiranje privrednih subjekata grada Gradiška	Grad Gradiška, poslodavci i nezaposlena lica	Broj obavljenih anketiranja Cilj: - U 2021.-1 -U 2022. -1	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška	Sredstva Grada Gradiška
9		Definisanje godišnjeg plana saradnje sa poslodavcima	Poslodavci	Izrađen godišnji plan saradnje sa poslodavcima	Početakom 2021. i 2022. godine	ZZZRS	Sredstva Zavoda
	Razvoj usluga individualnog i grupnog	Informisanje lica koja se prvi put prijavljuju na evidenciju nezaposlenih o	Novoprijavljen a lica na	Broj lica koja su uključena u aktivnost	Do kraja 2022	ZZZRS	Sredstva Zavoda

	savjetovanja nezaposlenih lica	pravima, obavezama i uslugama koje pruža ZZZRS	evidenciji nezaposlenih	informisanja o pravima, obavezama i uslugama koje pruža ZZZRS			
		Izrada individualnih planova za zapošljavanje	Nezaposlena lica	Izrađeni individualni planovi za zapošljavanje Cilj: - 2021. – 2.000 - 2022. – 1.500	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
10	Jačanje aktivnosti kluba za traženje posla	Osposobljavanje nezaposlenih lica kroz klub za traženje posla	Nezaposlena lica	Sprovedena obuka kroz klub za traženje posla. Cilj: - U 2021. obuku prošlo 40 lica, - U 2022. obuku prošlo 30 nezaposlenih lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
11	Unaprijeđenje saradnje između privrednih subjekata	Aktivnosti na izradi zajedničke platforme za umrežavanje privrednih subjekata	Poslodavci	Izrađena zajednička platforma za umrežavanje privrednih subjekata	Do kraja 2022. godine	Grad Gradiška, privrednici	Grada Gradiška

12	Oснаživanje postojećih i izgradnja novih inovativnih centara	Oснаživanje postojećeg Centra za istraživanje i razvoj i izgradnja novog digitalnog inovativnog HUB-a	Privrednici i slobodni stručnjaci (freelancer)	Broj korisnika Centra i HUB-a	Do kraja 2022. godine	Grad Gradiška	Grada Gradiška
13	Kontinuirano kreiranje, finansiranje i sprovođenje aktivnih mjera s ciljem povećanja zapošljivosti, zaposlenosti i samozaposlenosti nezaposlenih lica iz ciljnih kategorija	Priprema i realizacija programa finansiranja, zapošljavanja i samozapošljavanja djece poginulih boraca, demobilisanih boraca i RVI,	Aktivni tražioci posla iz kategorija djece poginulih boraca VRS, ratni vojni invalidi VRS i demobilisani borci VRS	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2021. 7 lica - U 2022. 7 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
		Priprema i realizacija programa podrške zapošljavanja Roma u gradu Gradiška	Romi u gradu Gradiška prijavljeni na evidenciju Zavoda, aktivni tražioci posla	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2021. 9 lica -U 2022. 10 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
14	Razvoj i promocija sistema cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih	Realizacija programa obuke, dokvalifikacije, prekvalifikacije i osposobljavanja	Aktivni tražioci posla	Broj polaznika obuka. Cilj: - U 2021. – 50 lica - U 2022. – 80 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, privrednici	Sredstva ZZZRS, nezaposlenih lica i Grada Gradiška

	Kontinuirano kreiranje, finansiranje i sprovođenje aktivnih mjera s ciljem povećanja zapošljavanja i samozapošljavanja ciljnih kategorija nezaposlenih lica u privredi	Priprema i realizacija programa zapošljavanja i samozapošljavanja ciljnih kategorija u privredi	Nezaposlena lica preko 40 godina, žene žrtve porodičnog nasilja, nezaposlena lica u ruralnim sredinama, žene žrtve ratne torture, štíćenici domova koji su završili obrazovanje i lica koja se nalaze na evidenciji duže od šest mjeseci.	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2021. 40 lica - U 2022. 30 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine	Grad Gradiška, ZZZRS, privrednici	Sredstva Zavoda
15	Pružati operativnu, stručnu i finansijsku podršku privrednim subjektima s ciljem održanja postojećeg nivoa zaposlenosti i kreiranja novih radnih mjesta u privredi	Priprema i realizacija programa podrške privredi	Poslodavaci	Broj poslodavaca kojima je pružena podrška	Do kraja 2021. i 2022. godine	Grad Gradiška, privrednici	Sredstva Grada Gradiška
16	Podrška zapošljavanju u djelatnosti tekstilne industrije	Zapošljavanje u djelatnosti tekstilne industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti Cilj: -U 2021. – 30 lica -U 2022. – 80 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije

17	Podrška zapošljavanju u djelatnosti metaloprerađivačke industrije	Zapošljavanje u djelatnosti metaloprerađivačke industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti. Cilj: -U 2021. 20 lica -U 2022. 200 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
18	Podrška zapošljavanju u djelatnosti drvoprerađivačke industrije	Zapošljavanje u djelatnosti drvoprerađivačke industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti. Cilj: -U 2021. 50 lica -U 2022. 120 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
19	Podrška zapošljavanju u djelatnosti prehrambene industrije	Zapošljavanje u djelatnosti prehrambene industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti. Cilj: -U 2021. 10 lica -U 2022. 30 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
20	Podrška zapošljavanju u oblasti trgovine	Zapošljavanje u oblasti trgovine	Nezaposlena lica	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2021. 110 lica -U 2022. 50 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
21	Podrška zapošljavanju u oblasti građevinarstva	Zapošljavanje u oblasti građevinarstva	Nezaposlena lica	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2021. - 20 lica -U 2022. - 30 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije

22	Podrška zapošljavanju u oblasti uslužnih i ostalih djelatnosti	Zapošljavanje u oblasti uslužnih i ostalih djelatnosti	Nezaposlena lica	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2021. - 15 lica -U 2022. - 40 lica	Do kraja 2021. i 2022. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije

12. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA U PRIVREDI I NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA

Privreda

- Usljed situacije izazvane virusom korona u narednom periodu neophodno je obezbijediti očuvanje dostignutog nivoa razvoja i potencijala sa kojima se raspolaže za potrebe budućnosti. Na ovom planu neophodan je angažman svih aktera počev od privrednih subjekata, lokalne, ali i republičke vlasti.
- Nastojati integrisati manje kapacitete u veće sisteme (umrežavanje, klasterizacija), koji bi doveli do stabilnosti proizvodnje i rasta tehnološkog napretka, a za rezultat bi imali povećan nivo ulaganja u razvoj i razvojne procese, koji bi doprinijeli rastu konkurentnosti kao ključnoj komponenti opstanka privrednih subjekata na otvorenom i slobodnom tržištu Republike Srpske, a samim tim i Gradiške.
- Podsticati ulaganja u unapređenje organizacione strukture u privrednim subjektima, upotrebom savremenih dostignuća, a prije svega kroz digitalizaciju poslovnih procesa.
- Postepeno mijenjati privrednu strukturu, ulažući sve više napora u proizvodnju koja sadrži mnogo više dodate vrijednosti (znanja), kao i u izvozno orijentisane uslužne sektore, koji sa sobom nose društveni rast najrazvijenijih zemalja svijeta.
- Raditi na podizanju nivoa plata i ostalih uslova rada u privredi, kako bi se ublažio negativan trend odliva radne snage, a prije svega mladih i visokostručnih radnika.
- Koristiti geografsko-saobraćajni položaj Gradiške, na osnovu kojeg se može obezbijediti više stranih investicija koje sa sobom transferišu kapital, znanje i nove tehnologije.
- Jačati svijest o važnosti i značaju društvenog/socijalnog preduzetništva.
- Dodatno jačati veze sa dijasporom u svrhu ekonomskog razvoja, po uzoru na Vladu Republike Srpske.
- Kontinuirano raditi na prezentaciji, vidljivosti i promociji privrednih potencijala Gradiške, putem formalnih i neformalnih kanala.
- Dodatno unaprijediti organizaciju Sajma za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška, putem kojeg dolazi do sučeljavanja ponude i tražnje za radnicima, gdje bi u kontakt došao veći broj poslodavaca kojima trebaju radnici i nezaposleni radnici tražioci zaposlenja. Ovakve i slične manifestacije predstavljaju i jednu od mjera aktivacije neaktivnog radno sposobnog stanovništva.

Zavod za zapošljavanje–Biro Gradiška

- Kontinuirano raditi na utvrđivanju baza podataka stvarno nezaposlenih lica, aktivnih tražilaca posla.
- Vršiti kontinuiranu procjenu zapošljivosti lica sa evidencije, prije svega za aktivne tražioce posla koji su duže od 18 mjeseci na Zavodu, te predlagati eventualno

potrebne edukacije, osposobljavanja i prekvalifikacije, u skladu sa tražnjom od strane privrede (tzv. obuke na zahtjev poslodavca).

- Utvrđivati individualne planove zapošljavanja i kreirati mjere za aktivaciju i podizanje nivoa zapošljivosti mladih, te jačati ulogu Kluba za traženje posla.
- Definirati mjere za aktivno traženje posla kroz treninge samoefikasnosti i organizaciju motivaciono-aktivacionih obuka za nezaposlena lica.
- Utvrditi baze podataka lica sa evidencije koja aktivno govore strane jezike, jer ove baze predstavljaju ključni resurs za firme sa stranim kapitalom, ali i za preduzeća koja se bave izvozom roba i usluga (izvozno orijentisani sektori).
- Intenzivirati saradnju i biti aktivan učesnik u procesima na relaciji privreda, obrazovni procesi i Gradska uprava, kao i u procesima za sticanje funkcionalno- upotrebnih znanja (obuke, prekvalifikacije, osposobljavanja i dr.).

Redovno obrazovanje

- Uz pomoć Sajma za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška dodatno vršiti promociju zanimanja učenicima osnovnih škola, kako bi se jačala svijest učenika još u osnovnim školama o tome šta su stvarne želje i usmjerenja svakog učenika pojedinačno.
- Nastaviti proces prilagođavanja upisne politike potrebama lokalne privrede, kroz veću saradnju i protočnost informacija između škola i privrednih subjekata.
- Nastaviti ulaganja u opremanje škola u smislu jačanja kadrovskih kapaciteta i nabavku savremene opreme i učila, prije svega za obavljanje procesa praktične nastave.
- Uskladiti obrazovni proces sa potrebama privrede, kroz uvođenje novih zanimanja iz metalske, drvne, elektroenergetske i tekstilne struke.
- Kontinuirano prilagođavati nastavne planove i programe potrebama lokalne privrede u Zakonom dozvoljenoj mjeri (do 30%).
- Unaprijediti procese praktične nastave uključivanjem privrednika u proces redovnog obrazovanja i/ili unapređenjem saradnje (plaćena praksa kod poslodavaca).
- Razmotriti mogućnost stipendiranja učenika deficitarnih zanimanja, koje može biti od strane poslodavca i/ili Gradske uprave.

Obrazovanje odraslih u svrhu zapošljavanja/jačanja kompetencija

- U skladu sa zahtjevima privrednika, nastaviti započeti razvoja programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih;
- Jačati ulogu Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje, kroz uključenje predstavnika osnovnih škola u rad Savjeta;
- Uključivati što veći broj privrednih subjekata u proces obrazovanja odraslih, prije svega kako bi se definisala jasna baza potreba u kontekstu obrazovanja odraslih;
- Razmotriti mogućnosti podsticanja osposobljavanja kod privrednih subjekata, za lica koja duži period ne mogu pronaći zaposlenje, čime bismo na kraju procesa dobili "upotrebljivu" radnu snagu.

Zapošljavanje i samozapošljavanje

- Jačanje paketa usluga za mlade preduzetnike;
- Jačanje svijesti o preduzetništvu i mogućnostima započinjanja vlastitog biznisa;
- Upoznavanje novih preduzetnika sa mogućnostima i ograničenjima prilikom ulaska u svijet biznisa, kao i pružanje dovoljno informacija o novim sektorima, prije svega kad su u pitanju izvozno orjentisane usluge i poslovi zasnovani na ICT tehnologijama koji sadržajno posjeduju veliki nivo znanja, te spadaju u red visokoprofitabilnih poslova;
- Kreiranje baze zainteresovanih lica za pokretanje sopstvenog biznisa;
- Rad na smanjenju predrasuda o zapošljavanju invalidnih lica, te informisanje o benefitima koja sa sobom nosi zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- Korištenje svih dostupnih vidova podsticaja Vlade Republike Srpske, Grada i ostalih dostupnih donatora, koji će doprinijeti razvoju i novom zapošljavanju.

Pregled grafikona

Grafikon 1 Kretanje broja stanovnika u Gradišci od 1948-2013. godine	8
Grafikon 2 Najdominantnija područja djelatnosti	11
Grafikon 3 Obim spoljnotrgovinske razmjene 2015-2020. godine.....	12
Grafikon 4 Broj zaposlenih po godinama	15
Grafikon 5 Kvalifikaciona struktura nezaposlenih	16
Grafikon 6 Starosna struktura nezaposlenih lica.....	17
Grafikon 7 Broj zaposlenih lica prema području privredne djelatnosti.....	27
Grafikon 8 Bruto plate prema području privredne djelatnosti	28
Grafikon 9 Ukupan prihod prema području privredne djelatnosti	28
Grafikon 10 Izvoz roba i usluga prema području privredne djelatnosti.....	29
Grafikon 11 Dobit prema području privredne djelatnosti	29

Pregled tabela

Tabela 1 Strateški ciljevi	4
Tabela 2 Udaljenost od glavnih centara.....	7
Tabela 3 Udaljenost od ključnih saobraćajnica	8
Tabela 4 Broj stanovnika u JLS koje graniče sa gradom Gradiška	9
Tabela 5 Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišci	10
Tabela 6 Spoljnotrgovinska razmjena za period 2015-2020. godine.....	11
Tabela 7 Prosječan broj zaposlenih u gradu Gradiška.....	15
Tabela 8 Kvalifikaciona struktura nezaposlenih u gradu Gradiška.....	16
Tabela 9 Starosna struktura nezaposlenih u gradu Gradiška	17
Tabela 10 Neformalna zaposlenost i anketna stopa nezaposlenosti.....	19
Tabela 11 Broj učenika po zanimanjima u JU Tehnička škola	23
Tabela 12 Analiza ankete IX razreda za zanimanja u JU Tehnička škola	23
Tabela 13 Broj učenika po zanimanjima u JU Srednja stručna i tehnička škola.....	24
Tabela 14 Analiza ankete IX razreda za zanimanja u JU SSiTŠ.....	24
Tabela 15 Broj učenika po smjerovima JU Gimnazija	25
Tabela 16 Analiza ankete IX razreda za zanimanja JU "Gimnazija"	25
Tabela 17 Potrebe privrede za ranom snagom	31
Tabela 18 Mjere aktivne politike zapošljavanja grada Gradiška 2021-2022. godine	32